

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvaillkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

-

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvaillkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

-

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Yhteinen linja politiikassa [Luvussa on 7 toimenpide-ehdotusta. Näistä erityisesti ensimmäisen toimenpide-ehdotuksen toteuttamiseksi tarvitaan pysyviä välittäjä rakenteita, jotka pystyvät törmäyttämään tilaajia ja tarjontaa sekä buustaamaan ideasta laajemmin tuotekehitykseen esimerkiksi hankkeista tai start-up-aihiosta lähteneitä ideoita ja pilotteja. Kestävyyssajattelussa on tärkeää saada kulttuurille omat mittarit ja tavoitteet sen lisäksi että kulttuurin tekeminen ja kokeminen on myös oltava ekologisesti ja sosiaalisesti kestävällä pohjalla (läpäisee kestävyuden osa-alueet). Hyvinvoinnin edistäminen taiteen ja kulttuurin keinoin tarvitsee edelleen selkeämpää työnjakoa kuntien ja hva-alueiden välillä, hyte-kertoimen kehittämistä sekä moniammatillisen

osaamisen hyödyntämistä. Kulttuuritoiminnan edistämisessä on tarpeen tunnistaa sen vaikutukset ylipäätään kuntalaisten jokapäiväiseen hyvinvointiin, osallisuuteen ja osallistumiseen kunnassa. Kulttuuri tulee nähdä ihmisten arjessa elämänlaatua lisäävänä ja hyvinvointia ylläpitävänä toimintana, joka on tärkeää ja merkityksellistä. Selonteossa tavoitteena on laatia lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja osallisuuden toimenpideohjelma, jolla edistetään lasten ja nuorten hyvinvointia ja osallisuutta. Tavoite on sinänsä hyvä. Tärkeää on silti välttää päällekkäisyyttä ja verrata ohjelma tavoitteita muihin, lasten ja nuorten hyvinvointia edistäviin kansallisiin ohjelmiin ja suunnitelmiin (esim. romanipoliittinen ohjelma). Nuorten hyvinvoinnin tukemisessa nuorisotyöllä ja kulttuurisella nuorisotyöllä on jo merkittävä rooli, mikä on tarpeen tunnistaa selonteossa. Luvun viimeinen toimenpide-ehdotus digitalisoituvan ympäristön positiivisten mahdollisuuksien hyödyntämisen tarpeesta sivistyksen turvaajana on tärkeä ja edellyttää mm. jatkuvaa saavutettavuuden edistämistyötä ja kulttuuri- ja luovien alojen ammattilaisten osaamisen edistämistä saavutettavuutta ja digitaalista hyvinvointia koskevissa kysymyksissä. Tarvitaan aktiivisia toimia mm. digisyrjäytymisen vähentämiseksi, jotta kansalaisilla on yhdenvertaiset mahdollisuudet hyödyntää digitaalisia palveluja ja sisältöjä.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittiselonteon toimeenpanossa?

Kuntaliitto edustaa kuntia ja kuntataustaisia yhteisöjä. Edistämme ja kehitämme kuntien kulttuuritoimintaa, erityisesti rahoituksen turvaamista ja lainsäädännön sekä uusien rahoitus- ja järjestämistapojen kehittämistä huomioiden kuntakentän monianisuus ja alueelliset erot. Jotta kulttuuritoiminnan järjestäminen olisi mahdollista eri alueilla ja toimintaympäristöissä.

Kunnilla on keskeinen rooli julkisena toimijana ylläpitää, tukea, edistää ja kehittää kulttuuritoimintaa alueellaan (laki kuntien kulttuuritoiminnasta). Keskimäärin kunnat käyttävät kulttuuriin 170 euroa/asukas. Kuntien toimintaa ohjaa laki yleisistä kirjastoista sekä laki kuntien kulttuuritoiminnasta. Näiden lisäksi kunnat ylläpitävät mm. taiteen perusopetuksen oppilaitoksia, kansalaisopistoja sekä taide- ja kulttuurilaitoksia.

Kuntaliitto haluaa turvata kunnille mahdollisuuden toteuttaa omanlaistaan kulttuuripolitiikkaa ja -toimintaa alueellaan kulttuuritoimintalain hengessä, jonka mukaan kunnan tulee palveluja järjestäessään ottaa huomioon paikalliset olosuhteet ja voimavarat sekä eri väestöryhmien tarpeet. Kuntien erilaisuus ja kulttuurinen rikkaus tulee myös kansallisesti edelleen tunnistaa ja ottaa huomioon politiikkatoimenpiteissä. Kuntakenttä ja alueet ovat toisaalta eriytyneet mm. väestörakenteesta ja muista kysyntään ja tarjontaan vaikuttavista tekijöistä johtuen.

Tulevina vuosina tärkeää on edelleen luoda yhteistyölle, jakamiselle, yhteistoiminnalle mahdollisuuksia ja tukea erityisesti pienempiä kuntia, joissa ei tarjontaa ja henkilöstöresursseja ole samassa määrin kuin isommissa. Isompien kaupunkien kohdalla on tarpeen tunnistaa niissä oleva kansallinen ja kansainvälinen, kaupunkikehittämisen potentiaali selonteon luovia aloja, aluetaloutta, kansainvälistymistä ja kestävää kehitystä määrittävissä toimenpiteissä. Kaupungit ylläpitävät ja tukevat pääosaa meidän valtionosuutta saavista taide- ja kulttuurilaitoksista. Kaupunkien rooli tulisi nykyistä paremmin ottaa huomioon valtionrahoittajan kanssa käytävissä keskusteluissa, miten vos-

systeemiä voidaan kehittää edelleen huomioiden mm. julkisen talouden haasteet ja taidekentän moninaisuus.

Kaikkien kuntien toiminnassa korostuu asukkaiden oman aktiivisuuden ja omaehtoisen taide- ja kulttuuritoiminnan edistäminen (kansalaistoiminnan ja paikallisen identiteetin edistäminen) osana kuntien laaja-alaista väestön hyvinvoinnin edistämistyötä. Kansalainen ei ole pelkästään kuluttaja tai yleisö, vaan luova taide- ja kulttuuritoimija.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kuntaliitto oli mukana selontekoa valmistelevassa työryhmässä. Näemme selonteon keskeiset tavoitteet ja toimenpiteet tärkeinä ja tavoiteltavina. Haluamme myös tässä kohdin tuoda esille huolestumme siitä, miten kulttuuriin kohdistuvat taloudelliset leikkaukset uhkaavat selonteon tavoitteiden saavuttamista tulevana vuosina.

Lausunrossamme painotamme erityisesti seuraavaa 5 toimenpidekokonaisuutta: kulttuurin perusta tulevaisuuskestäväksi, kulttuurin tekijät avainasemassa, pitkäjänteistä ja monialaista kulttuuripolitiikkaa, uudistumisen, kestävyuden ja kasvun mahdollistaminen sekä yhteinen linja politiikassa.

Jokaisenoikeuksien koskevien tavoitteiden kohdalla korostaisimme vielä vahvemmin kaikkien ihmisten, ei vain lasten ja nuorten, omaehtoisen kulttuurin osallistumisen, tekemisen ja harrastamisen tärkeyttä. Osallisuus kulttuurista on ylipäätään hyvinvointia ja hyvää elämänlaatua ylläpitävää toimintaa. Kyse ei ole yksinomaan yksittäisistä, korjaavista toimenpiteistä sote-palveluiden sisällä. Kunnat haluavat toimillaan luoda asukkaille mahdollisuuksia heistä itsestään lähtevään aktiiviseen, omaehtoiseen kulttuurin harrastus- ja kansalaistoimintaan. Kansalasiaktiivisuuden merkitys ja tarve tulisikin nousta selonteon toimenpiteissä ja tavoitteissa vahvemmin esille. Ehdotamme myös termin jokaisenoikeus harkintaa, koska termi voidaan nähdä olevan myös ristiriidassa tekijän oikeuksien kanssa.

Kulttuuripoliittinen selonteko sisältää nyt lähes 60 hyvin eritasoista ja aika yleisellä tasolla olevaa toimenpide-ehdotusta. Kuntaliitto näkee tärkeänä, että toimeenpanosuunnitelmaa tehdään yhteistyöllä ja vuoropuhelulla ja toimenpiteitä priorisoiden. On tärkeää koota suunnitelman valmisteluun keskeisiä rahoittajia, ylläpitäjiä ja toimenpiteiden toteuttajia, joihin kunnat kuuluvat. Jotta toimeenpanosuunnitelman toimenpiteistä tulisi vaikuttavia ja ne saataisiin myös jalkautettua kentälle. Selonteolla on mahdollisuus nostaa kulttuuri yleiseen keskusteluun, joka kiinnostaa laajaa yleisöä ja päättäjiä esimerkiksi tulevissa kuntavaaleissa. On tärkeää konkretisoida ehdotuksia muotoon, joka on helposti lähestyttävä ja selkokielineen. Kunnissa päätetään kulttuurista, jolla on kansallista merkitystä.

Selkee Johanna

Suomen Kuntaliitto ry - Hyvinvointi- ja sivistysyksikkö/hyvinvointipoliittinen tiimi